

PROTOCOL REGISTRATIESYSTEEM IN DE SPORT

NOC*NSF

**Maarten Weber
Petra Moget**

Januari 2008

Inleiding Protocol Registratiesysteem in de Sport.

Dit protocol beschrijft de overwegingen en handelwijze, verbonden aan het voeren van een registratiesysteem in de sport.

In samenwerking met de bij haar aangesloten sportbonden voert NOC*NSF een actief beleid om voor alle sportdeelnemers een veilig sportklimaat te realiseren. Onder andere richt zij zich daarbij op het voorkomen van alle vormen van seksuele intimidatie. Dit is noodzakelijk omdat seksuele intimidatie een ernstige aantasting betekent van de sociaal-emotionele veiligheid van de sportomgeving. Seksuele intimidatie heeft zowel op de korte als lange termijn vaak indringende persoonlijke en sociale gevolgen voor de slachtoffers. Het leidt tevens tot onrust en gevoelens van onveiligheid in de sportomgeving waar het plaatsvindt.

Als gevolg van dit actieve beleid zijn vanaf 1996 een aantal maatregelen genomen en instrumenten ontwikkeld, waardoor sportbonden en sportverenigingen feitelijk de sportomgeving voor hun leden veiliger hebben gemaakt.

Uit analyse echter van de incidenten, thans 100 meldingen van seksuele intimidatie op jaarbasis, blijkt de noodzaak van een aanvullend instrument in de vorm van een registratiesysteem ("Zwarte Lijst"). Dit maakt het mogelijk om personen die zich aantoonbaar hebben schuldig gemaakt aan een vorm van seksuele intimidatie in de sport, voor een bepaalde tijd officieel als zodanig te registreren. Als gevolg daarvan kunnen zij geweerd worden uit (bepaalde) functies en/of activiteiten in bonden en verenigingen. Hierdoor kan recidive worden voorkomen en kan ter plaatse van het incident gewerkt worden aan het herstel van de veilige sportomgeving.

De inzet van het registratiesysteem is ten principale geen extra sanctie en dient geen ander doel dan het herstel van de veilige sportomgeving. De bewaartermijn van persoonsgegevens in het systeem is dan ook niet langer dan de sanctieperiode die vanuit het sportklachtrecht is vastgesteld.

De gemeenschappelijke basis in de sport voor een dergelijke systematiek wordt gevormd door een samenstel van maatregelen en instrumenten die in het kader van een veilige sportomgeving binnen de sport reeds zijn ontwikkeld: een gezamenlijke opvatting over seksuele intimidatie, een gedragscode (voor coaches, trainers, begeleiders), een klachtenprocedure, en een sanctiesysteem m.b.t. seksuele intimidatie.

Een registratiesysteem is een zwaar middel, onder andere doordat het recht op privacy in het geding is van degenen die in het systeem worden opgenomen. Een zorgvuldige afweging van belangen ligt dan ook aan het gebruik ervan ten grondslag, evenals een zorgvuldige procedure.

In het navolgende protocol vind u de overwegingen die het aanleggen van een registratiesysteem rechtvaardigen (algemene deel A), alsmede de wijze waarop bonden en verenigingen hiervan gebruik kunnen maken (procedurele deel B).

NOC*NSF
Papendal
Januari 2008

A. ALGEMENE DEEL: Overwegingen.

Doel van het registratiesysteem.

Doel van het voeren van een registratiesysteem ("zwarte lijst") is het bijdragen aan een sociaal-emotioneel veilige sportomgeving door het voorkomen van recidive van seksuele intimidatie in de sport.

Het voeren van een registratiesysteem is gebaseerd op de overweging dat de sportsector zelf de verantwoordelijkheid heeft om de nodige structuren en regels ter preventie, behandeling en sanctionering van gevallen van seksuele intimidatie te ontwikkelen en in te zetten. Dit sluit aan bij de activiteiten die NOC*NSF sinds 1996 op het gebied van seksuele intimidatie heeft ontwikkeld voor sportbonden en haar leden. In de sport moeten niet alleen strafbare vormen van misbruik worden voorkomen, zoals aanranding en verkrachting, maar ook seksueel getinte gedragingen die ondanks dat ze niet strafbaar zijn, de bedoelde sociaal-emotionele veiligheid ernstig aantasten danwel in gevaar brengen. Het registratiesysteem zal hieraan een belangrijke bijdrage leveren.

De noodzakelijkheid van het registratiesysteem.

Ondanks de activiteiten van NOC*NSF, sportbonden en de inzet van het instrumentarium dat zij heeft ontwikkeld, blijkt uit de dossiervorming en analyse van incidenten, dat er onvoldoende maatregelen kunnen worden genomen om recidive tegen te gaan. Strafrechtelijke vonnissen en (sport)klachtrechtelijke sancties leiden niet automatisch tot maatregelen die voorkomen dat betrokken plegers hun gedrag voortzetten. De plegers van seksuele intimidatie kunnen juist ongestoord binnen of buiten hun eigen sporttak met hun activiteiten in de sport doorgaan, waardoor de dreiging van herhaling blijft bestaan of zich alleen maar verplaatst van de ene vereniging naar de andere. Het kunnen weren van een pleger van seksuele intimidatie middels een registratiesysteem is een noodzakelijke oplossing voor dit probleem.

Het registratiesysteem registreert daartoe personen vanaf 16 jaar, van wie is vastgesteld dat zij zich schuldig hebben gemaakt aan vormen van seksuele intimidatie en strafbare seksuele gedragingen binnen sportorganisaties.

Grondslag.

Bij het verwerken van persoonsgegevens in het kader van een registratiesysteem is er sprake van behartiging van een gerechtvaardigd belang. De gegevensverwerking is noodzakelijk om dit belang te realiseren. Het registratiesysteem als middel is afgewogen tegen de fundamentele rechten en vrijheden van betrokkene, in het bijzonder het recht op bescherming van de persoonlijke levenssfeer. Daarbij is overwogen dat het aanleggen van een registratiesysteem is te rechtvaardigen omdat de schade voor de sport een zodanige omvang heeft bereikt dat een beperking van het recht op de persoonlijke levenssfeer en andere rechten en vrijheden van betrokkene noodzakelijk is. Het registratiesysteem is een gerechtvaardigd maar zwaar middel en de beheerder (NOC*NSF) zal ervoor zorgdragen dat er voldoende waarborgen zijn om een zorgvuldige omgang met het registratiesysteem te garanderen. Tevens zal de beheerder ervoor zorgen dat de rechten van de betrokkene voldoende worden beschermd door deze waarborgen.

De belangenafweging die NOC*NSF samen met de bonden heeft gemaakt is die van het realiseren van een sociaal-emotioneel veilige sportomgeving in de georganiseerde sport (ongeveer 4,6 miljoen sporters) enerzijds, tegenover bovengenoemde fundamentele rechten van betrokkene anderzijds. Het belang van een sociaal-emotioneel veilige sportomgeving is groot en betreft alle participanten (sporters, trainers, begeleiders, toeschouwers, etc.). Ondanks de tot nog toe genomen maatregelen, registreert en begeleidt NOC*NSF gemiddeld 100 meldingen van seksuele intimidatie op jaarbasis. Dit zijn alleen de gemelde incidenten. De gevolgen van seksuele intimidatie voor de slachtoffers zijn veelal traumatisch en van lange duur. Daarnaast heeft het zijn weerslag op de sfeer en gevoelens van (on)veiligheid binnen de vereniging waarin seksuele intimidatie plaatsvindt. Voorkoming van seksuele intimidatie is derhalve van groot belang en billijkt en noodzaakt het voeren van een registratiesysteem. Daar tegenover zal het belang van de betrokkene tot uitdrukking worden gebracht in een aan heldere regels gebonden registratie, bewaar- en inzage systematiek.

Alvorens de gegevens van betrokkene op te slaan in het registratiesysteem, zal de beheerder deze controleren op procedurele en inhoudelijke juistheid. Bovendien heeft NOC*NSF een voor alle bonden geldend sanctiesysteem ontwikkeld waardoor zowel de sancties op seksuele intimidatie alsook de bewaartermijn in het registratiesysteem voor betrokkenen in alle sportgeledingen gelijk is.

De wijze om tot opname in het registratiesysteem te komen is aan regels gebonden, evenals de wijze waarop informatie eruit zal worden verstrekt en aan wie (zie in dit protocol verderop). De doeleinden waarvoor deze informatie mag worden gebruikt zijn gelimiteerd en beschreven. De beheerder eist bij

gegevensverstrekking expliciet vertrouwelijkheid bij het gebruik door bonden en verenigingen van de door haar verstrekte informatie uit het registratiesysteem. De beheerder eist ook expliciet dat met de verstrekte gegevens integer wordt omgegaan. De gegevens mogen nergens anders voor worden gebruikt dan voor het aangegeven doel. Aan de administratieve verwerking van de gegevens en bijbehorende dossiers door de beheerder, worden eisen van nauwkeurigheid en vertrouwelijkheid gesteld. De beheerder controleert jaarlijks de naleving van het protocol en is ontvankelijk voor klachten daarover.

Ondanks deze maatregelen, realiseren wij ons dat het instellen van een registratiesysteem risico's met zich brengt voor de betrokkenen, zoals stigmatisering, verlies van functie of positie, etc. Toch zijn wij van oordeel dat -mede oorzaak en gevolg van seksuele intimidatie in beschouwing nemend- de gevolgen van seksuele intimidatie voor de slachtoffers en indirect de sportomgeving dermate ernstig zijn, dat de preventie van verdere schade en herstel van een veilige sportomgeving, het instellen van een registratiesysteem rechtvaardigt. Het recht van de betrokkene zal daarbij zoals gesteld niet uit het oog worden verloren en zal gewaarborgd zijn in het zorgvuldig opzetten en beheren van het registratiesysteem.

Er is op dit moment geen minder ingrijpend middel voor handen dat het beoogde doel op even doeltreffende en betrouwbare wijze kan realiseren dan het registratiesysteem. In dit verband kan gesteld worden dat de zogenoemde "Verklaring omtrent gedrag" (VOG) uitstekend werkt als aanvulling op een registratiesysteem, echter niet hetzelfde kan bereiken.

De bewaartermijn van de persoonsgegevens.

De duur van het bewaren van de persoonsgegevens moet niet langer zijn dan noodzakelijk is voor de verwerkelijking van de doelen die ermee worden nagestreefd. Het registratiesysteem is bedoeld diegenen van sportactiviteiten tijdelijk of permanent buiten te sluiten, die door Strafrecht en/of door sportklachtrecht veroordeeld zijn vanwege seksuele intimidatie. Om dit te bereiken is het registratiesysteem een hulpmiddel, geen doel op zich. Het doel ligt immers in het sociaal-emotioneel veilig maken en houden van de sportomgeving. Hierop is ook het sanctiesysteem gebaseerd dat in het sportklachtrecht wordt gebruikt. Het registratiesysteem is letterlijk volgend op de klachtrechtelijke veroordeling. Het voegt niet zelf een extra straf toe aan hetgeen in een s.i.-zaak is uitgesproken, maar registreert gegevens van veroordeelden voor een bepaalde, vooraf vastgestelde termijn: de bewaartermijn. De bewaartermijn van persoonsgegevens in het registratiesysteem is niet langer dan de lengte van periode waarin de sanctie van het klachtrecht van kracht is. Immers neemt de veroordelende instantie in haar overwegingen mee dat de sanctietermijn voldoende moet zijn om de veiligheid in de sportomgeving te herstellen en te behouden. Het registratiesysteem dient het doel van veiligheid en neemt dan ook deze sanctietermijn over als bewaartermijn. De gedragingen die vallen onder seksuele intimidatie en de sancties die ter beschikking van het klachtrecht, zijn beschreven in het sanctiesysteem voor de sport, dat voor alle bonden geldt (zie bijlagen 2 en 3 voor respectievelijk gedragingen en sancties).

B. PROCEDURELE DEEL: plaatsing, bevraging, verwijdering, controle.

Criteria op basis waarvan betrokkene in het registratiesysteem wordt geplaatst.

Algemeen.

Alleen betrokkenen die door sportklachtrecht zijn gesanctioneerd en 16 jaar of ouder zijn, worden opgenomen in het registratiesysteem. In het geval van een strafoplegging door een strafrechter moet de betreffende bond middels een (verkorte) klachtenprocedure de betrokkene vervolgens een sanctie opleggen die is gebaseerd op het sanctiesysteem voor de sport.

De sportbond levert de persoonsgegevens aan van het lid (van een van haar verenigingen) die vanwege seksuele intimidatie of een zedenmisdrif door haar sportklachtencommissie is gesanctioneerd. Tevens levert de sportbond een nauwkeurige omschrijving van het veroordeelde en/of gesanctioneerde gedrag, alsmede de sanctie en de sanctietermijn die is uitgesproken. Aan dit laatste is de bewaartermijn van de persoonsgegevens gekoppeld. De aanlevering geschiedt schriftelijk en behelst niet meer gegevens dan strikt noodzakelijk is voor de beheerder om na controle van de gegevens tot registratie over te gaan. Met sportbonden wordt vooraf afgesproken welke functionaris aanlevert en ondertekent.

Specifiek.

Voor plaatsing in het registratiesysteem gelden de volgende specifieke criteria:

- De gegevens die bonden aanleveren worden alleen geaccepteerd nadat is gebleken dat zij het resultaat zijn van een procedure binnen de bond of vereniging zoals deze door NOC*NSF is beschreven of akkoord is verklaard en waaraan een klacht over seksuele intimidatie tegen betrokkene ten grondslag ligt. Met deze procedure wordt de klachtenprocedure bedoeld, zoals deze kan worden gevoerd op bonds- en verenigingsniveau en waartegen geen beroep meer open staat. Registraties kunnen alleen worden aangevraagd door een bond; de bij een bond aangesloten leden (sportverenigingen/-scholen) moeten via de eigen bond een verzoek tot registratie doen.
- De klachtenprocedure kan door de bond of vereniging zelf worden gevoerd of worden laten gevoerd door Het Instituut voor Sportrechtspraak.
- Tevens worden persoonsgegevens geaccepteerd vanuit bonden over de resultaten van strafprocessen tegen een betrokkene die een zedendelict beging binnen de sportsfeer. Ook hier moet het verzoek tot registratie door verenigingen via de eigen bond worden gedaan. Voorwaarde voor acceptatie van de gegevens is dat het strafproces is gevolgd door een (verkorte) klachtenprocedure binnen de betreffende bond.
- Ook worden persoonsgegevens geaccepteerd, aangeleverd door NOC*NSF vanuit haar verantwoordelijkheid tijdens sporttakoverstijgende sportactiviteiten in binnen- en buitenland. Ook hier geldt de eis van klachtenprocedure.
- In alle gevallen moet de sanctionering tot stand zijn gekomen middels een klachtenprocedure die gebruik heeft gemaakt van het door NOC*NSF en bonden geaccepteerde sanctiesysteem.
- Voor de verwerking van gegevens in het registratiesysteem geldt een minimum leeftijdsgrens van betrokkene van 16 jaar.
- Deelname aan het registratiesysteem is mogelijk voor alle officieel bij NOC*NSF aangesloten bonden en verenigingen.
- Van de aangeleverde gegevens is vereist:
 - dat dit schriftelijk geschiedt;
 - dat vermeld is welke bond de gegevens aanlevert;
 - dat ze voorzien zijn van de nodige stukken ter controle van de juistheid ervan, met name rapportage klachtenprocedure, besluit bestuur n.a.v klachtenprocedure;
 - dat eenduidig helder is beschreven om welk gedrag het gaat en tot welke sanctie is besloten;
 - dat er persoonsgegevens worden verstrekt van betrokkene zodat eenduidig kan worden vastgesteld wie deze persoon is waar hij/zij woont i.v.m. correspondentie tussen de beheerder en betrokkene.

Het voldoen aan de genoemde criteria zal pas dán tot plaatsing van de persoonsgegevens van betrokkene in het registratiesysteem leiden, nadat door controle is gebleken dat de gegevens op juistheid berusten en op basis van een door NOC*NSF goedgekeurde klachtenprocedure tot stand is gekomen. Deze controle zal worden uitgevoerd door de beheerder. De uitslag ervan wordt aan de bond mede gedeeld. Is deze uitslag negatief, dan zal de bond indien nodig om aanvullende informatie

worden gevraagd, die deze schriftelijk moet aanleveren. Alleen nadat de controle positief uitvalt, zal tot plaatsing van de persoonsgegevens van betrokkene in het registratiesysteem worden overgegaan. Als datum van ingang van de plaatsingstermijn geldt de datum waarop de beheerder de bond informeert over het besluit om tot plaatsing over te gaan. In belang van zowel betrokkene als bond moet deze datum liggen binnen drie maanden nadat het verzoek tot plaatsing aan de beheerder werd gedaan.

Wijze van informeren van de betrokkene over plaatsing van zijn/haar persoonsgegevens in het registratiesysteem.

De betrokkene wordt door de beheerder onverwijld op de hoogte gesteld van het besluit tot het opnemen van diens persoonsgegevens in het registratiesysteem. Dit gebeurt schriftelijk, met uiteenzetting van de redenen, onder vermelding van de daarbij gehanteerde criteria, en voor welke periode. Ook wordt vermeld wat het doel is van deze gegevensverwerking en wie het recht hebben deze gegevens te bevragen. Tot slot wordt de betrokkene op het recht tot inzage en correctie gewezen. Met het oog op dit laatste wordt de betrokkene naast de hier genoemde gegevens ook een uittreksel van zijn/haar persoonsgegevens gestuurd.

Regeling van het inzage- en correctierecht van betrokkene.

Tot de rechtsbescherming van betrokkene hoort het inzage- en correctierecht. Inzage in de persoonsgegevens door een betrokkene zelf zal op diens verzoek plaatsvinden.

Bij gebleken fouten in de registratie, kan de betrokkene zich schriftelijk tot de beheerder wenden met het verzoek tot correctie. Aan de hand van beschikbare onderliggende stukken, gebruikt voor de oorspronkelijke gegevensverwerking, zal de beheerder besluiten over dit verzoek en bij inwilliging ervan de bedoelde gegevens corrigeren. Ook door betrokkene aangeleverde bewijsstukken worden hier bij betrokken. Zowel bij inwilliging als bij weigering van het verzoek tot correctie, wordt de betrokkene schriftelijk geïnformeerd. Van wijzigingen wordt de betreffende bond schriftelijk op de hoogte gesteld.

Bevraging van het registratiesysteem.

De aangeleverde gegevens vanuit bonden worden door de beheerder na controle verwerkt in het registratiesysteem. Deze registratie dient geen ander doel dan op voorgeschreven wijze aan bonden en verenigingen op hun verzoek informatie te verstrekken over het al dan niet voorkomen van een betrokkene in het registratiesysteem.

De wijze waarop bonden en verenigingen het systeem kunnen bevragen is als volgt:

- voor bevraging moet de bond of vereniging officieel zijn aangesloten bij NOC*NSF;
- het bevragen van persoonsgegevens kan alleen schriftelijk, onder vermelding van de reden en over welke persoon het gaat. De reden van het verzoek moet overeenstemmen met de hierboven genoemde doelstelling van het registratiesysteem.
- Gegeven het doel van het registratiesysteem is bevraging alleen gerechtigd:
 - a. in geval van een (interne) sollicitatie waarvan de bond of vereniging het gegeven de aard van die functie (betaald of als vrijwilliger) ontoelaatbaar acht dat daarop iemand wordt benoemd met een s.i.-verleden;
 - b. in geval dat een medewerker van een bond of vereniging dusdanig grensoverschrijdend gedrag vertoont m.b.t. seksuele intimidatie, dat daardoor gereede twijfels ontstaan of de persoon geschikt is voor de functie die hij uitoefent en of gedrag dit gedrag al dan niet elders eerder heeft plaatsgevonden;
 - c. in het geval van de start of afronding van een kadertraining/-opleiding;
 - d. in het geval iemand ten onrechte wordt verdacht in het registratiesysteem te zijn opgenomen en zich genooddaakt acht zelf deze misvatting te bewijzen;
- het bevragen geschiedt op officieel bonds- of verenigingspapier en is ondertekend door een bestuurslid of daartoe aangewezen functionaris, waarvan de naam en functie is geregistreerd bij de beheerder.
- beantwoording van het verzoek wordt gedaan door de beheerder, c.q. de daartoe aangewezen verantwoordelijke functionaris binnen NOC*NSF;
- de beantwoording geschiedt schriftelijk aan het betreffende bonds- of verenigingsbestuur of aan een daarvoor aangewezen functionaris en is vertrouwelijk. De beantwoording strekt niet verder dan een bevestiging of ontkenning. Bij een bevestiging wordt tevens de periode van plaatsing in het systeem vermeld en de tijd die daarvan nog rest. De specifieke reden van plaatsing wordt niet gegeven;
- de beheerder geeft bij de beantwoording geen gevraagde of ongevraagde adviezen.

- bonden en verenigingen gaan integer en vertrouwelijk met de verstrekte informatie om: 1. integer in de zin dat de informatie nergens anders voor gebruikt wordt dan voor de opgegeven doeleinden; 2. vertrouwelijk in de zin dat de verstrekte informatie aan geen ander wordt toevertrouwd dan zij die het nodig hebben voor het nemen van een beslissing met betrekking tot een betrokkene, alsmede de betrokkene zelf.
Integriteit en vertrouwelijkheid vormen onderdeel van de jaarlijkse evaluatie die de beheerder uitvoert over het gebruik van het registratiesysteem en naleving van het protocol. Tevens is de beheerder ontvankelijk voor klachten hieromtrent.

Wijze van informeren van betrokkene en bond over verwijdering uit het registratiesysteem.

Uiterlijk één maand voor het verstrijken van de bewaartermijn, worden zowel betrokkene als betreffende bond schriftelijk geïnformeerd over het verlopen van de bewaartermijn. Direct na het verlopen van deze termijn zal de beheerder de gegevens van betrokkene uit het registratiesysteem verwijderen. Het dossier met alle gegevens van betrokkene, zal worden vernietigd.

Beveiliging van gegevens.

De persoonsgegevens worden door de beheerder in een beveiligde ICT omgeving bewaard. Binnen deze ICT omgeving wordt het bestand van persoonsgegevens afgeschermd van alle andere bestanden. De beheerder heeft intern een verantwoordelijke aangewezen die zorg draagt voor gegevensverwerking en informatieverstrekking aan bonden, verenigingen en aan betrokkenen. Deze heeft als enige de mogelijkheid het bestand met de persoonsgegevens in te zien. De voor de verwerking van de persoonsgegevens gebruikte dossiers worden in een afsluitbare dossierkast bewaard, waar alleen de verantwoordelijke toegang tot heeft. De verantwoordelijke draagt persoonlijk zorg voor het na het verstrijken van de bewaartijd verwijderen van alle gegevens uit het ICT bestand, alsmede het vernietigen van de onderliggende dossiers.

Met de verantwoordelijke is over het vertrouwelijk omgaan met de gegevens alsmede met betrekking tot alle andere uit het protocol voortvloeiende vertrouwelijke handelwijzen waaraan zij is gehouden, een schriftelijke overeenkomst afgesloten.

Toezicht op naleving protocol.

Eens per jaar zal de beheerder een controle laten uitvoeren op de naleving van het protocol. Deze controle laat zij uitvoeren door het Strategisch Team van NOC*NSF, waarin experts op het gebied van seksuele intimidatie van binnen en buiten de organisatie participeren. Op basis van de rapportage van het Strategisch Team en diens adviezen, neemt de beheerder beslissingen ter verbetering van de naleving van het protocol. Bij de controle zal onder andere gelet worden op: -juist gebruik van de persoonsgegevens in het licht van de doelen die het registratiesysteem dient; -integere en vertrouwelijke omgang met de verstrekte gegevens door bonden en verenigingen; -naleving inzage en correctierecht betrokkenen; -administratieve organisatie m.b.t. gegevensopslag en gegevensverstrekking door beheerder; -wijze van beveiliging van persoonsgegevens door beheerder, zowel ICT omgeving als papieren dossiers; -wijze van vernietiging van gegevens na ommekomst bewaarperiode door beheerder; -aantal en aard bezwaren naar aanleiding van plaatsing in het registratiesysteem alsmede de wijze waarop de beheerder deze afhandelt.

Bijlage 1: Definitie seksuele intimidatie in de sport

"Met seksuele intimidatie (s.i.) wordt elke vorm van seksueel gedrag of seksuele toenadering bedoeld, in verbale, non-verbale, of fysieke zin, opzettelijk of onopzettelijk, die door de persoon die het ondergaat als ongewenst en/of gedwongen wordt ervaren."

Deze definitie is door NOC*NSF en sportbonden in 1997 overeengekomen en is sindsdien algemeen geldend binnen de (georganiseerde) sport. Zij omvat zowel door de wet strafbaar gestelde gedragingen als door de gedragscode voor de sport verboden gedragingen. Voor een uitwerking ervan wordt verwezen naar bijlage 2.

Bijlage 2: Gedragingen die na sanctionering aanleiding geven tot plaatsing in het registratiesysteem

2.1. s.i gedragingen die vallen onder Strafrecht

Een veroordeling door een Strafrechter voor overtreding van een der artikelen van de zedenwetgeving uit het Wetboek van Strafrecht, Titel XIV: *misdriven tegen de zeden*, wordt opgevat als vaststelling dat de dader in meer of mindere mate een bedreiging vormt voor de veiligheid voor hen die in de sport actief zijn alsmede voor het gevoel van veiligheid en bescherming die de sportomgeving kan bieden. Met dit laatste wordt bedoeld op de negatieve invloed die een overtreding heeft op de sfeer, cultuur en andere randvoorwaarden (o.a. veiligheid en bescherming) waarin het sportaanbod plaatsvindt en zoals deze belangrijke omgevingsaspecten worden ervaren door de sporters, ouders.

Een veroordeling vanwege Strafrecht leidt dan ook tot een sanctie vanuit bonds- of Verenigingsklachtrecht, die erop gericht is te voorkomen dat de dader binnen de sportomgeving zijn gedrag kan herhalen en /of die omgeving (nogmaals) onveilig kan maken. De aard (zwaarte) van de sanctie is afhankelijk van het specifieke artikel van de zedenwetgeving dat is overtreden. Deze sancties worden in het sanctiesysteem besproken. Hier gaat het om de gedragingen die na veroordeling door een Strafrechter, vervolgens worden gesanctioneerd binnen de sport en bijgevolg tot plaatsing in het registratiesysteem leidt.

Deze gedragingen zijn:

- art. 239 WvSr: schennis van de eerbaarheid
- art. 240 WvSr: verspreiding van pornografische afbeeldingen
- art. 240a WvSr: aanbieden van pornografie aan jeugdigen
- art. 240b WvSr: jeugdigen gebruiken voor pornografie
- art. 242 WvSr: verkrachting
- art. 243 WvSr: gemeenschap met bewusteloze of geestelijk gestoorde
- art. 244 WvSr: gemeenschap met persoon beneden 12 jaar
- art. 245 WvSr: gemeenschap met persoon tussen 12 en 16 jaar
- art. 246 WvSr: feitelijke aanranding der eerbaarheid
- art. 247 WvSr: ontucht met bewusteloze, geestelijk gestoorde of kind
- art. 248a WvSr: uitlokken van minderjarige tot ontucht
- art. 248b WvSr: ontucht met minderjarige persoon tussen 16 en 18 jaar
- art. 249 WvSr: ontucht met misbruik van gezag
- art. 250 WvSr: dwingen tot seksuele handelingen van o.a. minderjarige pupil met derden tegen betaling
- art. 250a WvSr: idem als art. 250 WvSr., maar dan zonder bloedband of andere relatie

2.2 s.i.-gedragingen die niet vallen onder Strafrecht maar wel onder de definitie van s.i.

Leidraad voor het behandelen van deze gedragingen is de gedragscode, zoals geformuleerd en ondertekend door NOC*NSF en negentig sportbonden op 20 mei 1997. Daarin wordt via elf artikelen algemene gedragsafspraken gemaakt die gelden voor alle begeleiders van sporters. Deze gedragsafspraken beogen helderheid te verschaffen in de soorten gedragingen die in het kader van het bestrijden van seksuele intimidatie niet zijn toegestaan. Het betreffen zowel strafbare als niet-strafbare vormen van seksuele intimidatie. Daar in het bovenstaande de strafbare vormen al zijn behandeld, wordt in het navolgende alleen dié (onderdelen van) artikelen verduidelijkt die niet-strafbare soorten seksuele intimidatie inhouden. Tevens worden een aantal niet-limitatieve voorbeelden gegeven van overtredingen bij de verschillende artikelen.

Art. 1 gedragscode:

“De begeleider moet zorgen voor een omgeving en een sfeer waarbinnen de sporter zich veilig voelt (om te bewegen).”

Het zorgen voor een veilige omgeving en sfeer houdt met name in dat bij iedere begeleider een permanente verantwoordelijkheid ligt tot het onmiddellijk verbieden, stoppen, tegengaan, (en zelf afzien van deelname aan) van activiteiten die de omgeving waarin wordt gesport sociaal onveilig of vijandig maakt of schadelijke gevolgen heeft voor welke sportdeelnemer of groep van sportdeelnemers dan ook. Activiteiten die hieronder vallen zijn discriminatie naar geslacht, seksuele geaardheid, levensovertuiging, culturele achtergrond, leeftijd, fysieke en/of geestelijke kenmerken, alle vormen van seksuele intimidatie. Tevens vallen hieronder het dreigen met of gebruiken van fysiek of geestelijk geweld, misbruik van macht, pesten, gedwongen gewelddadige of seksueel getinte inwijdingsrituelen, buitensluiten.

Deze verantwoordelijkheid richt zich op alle sportactiviteiten, maar ook op alle activiteiten in voorbereiding op het sporten, na het sporten, of vanwege het sporten (zoals omkleden, douchen, warming up, massage, blessurebehandeling, sportreizen, trainingen, stages, clinics, zomerkampen, toernooien in binnen- en buitenland, bonds/verenigingsfeesten).

Het niet ingrijpen als dergelijke activiteiten zich voordoen wordt opgevat als een ernstig tekortschieten van de zijde van de begeleider.

Het entameren van of zelfs meedoen aan bovengenoemde en soortgelijke activiteiten, wordt eveneens opgevat als een ernstig tekortschieten.

Art. 2 gedragscode:

“De begeleider onthoudt zich ervan de sporter te bejegenen op een wijze die de sporter in zijn waardigheid aantast en verder in het privé-leven van de sporter door te dringen dan nodig is voor het gezamenlijk gestelde doel.”

Het in de waardigheid aantasten slaat onder andere op het onnodig uitoefenen van dwang, drang of gebruik maken van het machtsverschil tussen begeleider en sporter, om deze laatste tot gedragingen te bewegen of te dwingen die zowel sporttechnisch als humanitair redelijkerwijs niet van de sporter mogen worden gevraagd of geen onderdeel uitmaken van het concrete doel van de begeleiding.

Hieronder vallen ook het opleggen of onderhouden van omgangsvormen die de sporter als minderwaardig diskwalificeert (uitschelden, strakke commando- en drillstructuren, eenzijdig communiceren, fysieke en mentale strafstructuren, onthouden van fysieke en mentale behoeften) waardoor geestelijke en fysieke schade kan ontstaan.

Hoewel bovenstaande bejegening door de begeleider niet gericht hoeft te zijn op doelen van seksuele aard, behoort ze naast het dé-humaniserend karakter ervan, tot een omgangspatroon waarbinnen seksueel misbruik vaak plaatsvindt of daaraan vooraf gaat. Om die reden dient het als een verbod te worden gehandhaafd in een sanctiesysteem omtrent seksuele intimidatie.

Met het zich onthouden van onnodige privé-bemoeienis wordt onder andere bedoeld dat de begeleider afziet van afspraken maken buiten sportactiviteiten met degenen die hij begeleidt, afziet van het bij hem thuis uitnodigen van sportdeelnemers, afziet van het op sportreizen, meerdaagse stages of kampen structureel delen van dezelfde leefruimte zowel overdag als 's nachts met sportdeelnemers (met name de slaapkamer van de sporters), alsmede dat hij afziet van iedere relatievorm die sporttechnisch niet noodzakelijk is.

Ook voor dit onderdeel van de gedragscode geldt dat overtreding ervan niet hoeft te vallen onder de definitie van seksuele intimidatie. Gelijkluidend echter aan de toelichting op het eerste deel van dit artikel (onwaardige bejegening) moet worden gewezen op de overeenkomst tussen deze gedragingen en gedragingen die vooraf gaan of zelfs bewust voorbereidend zijn op seksueel misbruik. Om die reden moet dan ook dit en soortgelijk gedrag worden opgenomen in een sanctiesysteem omtrent seksuele intimidatie.

Art. 3 gedragscode:

“De begeleider onthoudt zich van elke vorm van seksueel (machts)misbruik of seksuele intimidatie tegenover de sporter.”

De begrenzingen van de relatie tussen begeleider en sporter worden gevormd door het sportieve doel dat hen samenbrengt. Elk ander motief dat deze relatie mede vorm en inhoud geeft en de wensen of verlangens van de begeleider dient, is een grensoverschrijding die onwenselijk is. Betreft het wensen en verlangens van seksuele aard, dan is deze grensoverschrijding verboden en te beschouwen als een misbruik van vertrouwen en/of macht van de begeleider t.o.v. de sporter. Het zij nadrukkelijk gesteld dat het de verantwoording is van de begeleider de sportieve grenzen te respecteren, zelfs in het geval dat het de wens is van de sporter die uitnodigt of volgens de begeleider aanleiding geeft tot het overschrijden ervan.

Uitingsvormen van relevant grensoverschrijdend gedrag zijn: -het in woord of gedrag scheppen van een seksueel/erotisch geladen sfeer; -het op niet-functionele wijze bekijken van de sporter waarbij de aandacht is gericht op de geslachtskenmerken; -met seksueel gedrag ingaan op verliefde gevoelens, seksuele verlangens of fantasieën van de sporter; -overhalen of dwingen tot het ondergaan of verlenen van (strafbare) vormen van seksueel gedrag.

Art. 4 gedragscode:

“Seksuele handelingen en seksuele relaties tussen begeleider en de jeugdige sporter tot 16 jaar zijn onder geen beding geoorloofd en worden beschouwd als seksueel misbruik.”

Het gaat hier om seksuele relaties tussen volwassen begeleiders en sporters onder de 16 jaar. De wet stelt dergelijke relaties strafbaar. Voor de sanctie wordt daarom verwezen naar “s.i.- gedragingen die vallen onder WvSr.” (zie hierboven). Het zij hier nog eens nadrukkelijk vermeld dat ook indien de sporter instemt met de seksuele handelingen of relatie met een volwassen begeleider, de begeleider onverminderd strafbaar is.

Art. 5 gedragscode:

“De begeleider mag de sporter niet op een zodanige wijze aanraken dat de sporter en/of de begeleider deze aanraking naar redelijke verwachting als seksueel of erotisch van aard zal ervaren, zoals doorgaans het geval zal zijn bij het doelbewust (doen) aanraken van geslachtsdelen, billen en borsten.”

Uitgangspunt is dat de begeleider ervoor dient te zorgen dat het lichamelijk contact met de sporter zich beperkt tot hetgeen sporttechnisch noodzakelijk en functioneel is en binnen de taken van de begeleider ligt. Dit contact is dus van professionele aard en dient dusdanig te worden uitgevoerd dat het geen twijfel laat bestaan over de achterliggende sporttechnische overwegingen. Tevens dient het in overeenstemming te zijn met hetgeen de sporter als wenselijk beschouwt.

Het gaat hier om gedragingen als:

- bij begroeten of afscheid te lang de hand vast houden;
- de sporter naar zich toe trekken voor aanhalen, omarmen of kussen;
- zich tegen de sporter aandrukken;
- billen, borsten, of andere erogene zones aanraken onder het mom van functionele instructie;
- geslachtsdelen aanraken.

Naast deze rechtstreekse toepassing van de gedragsregels moet een sanctiesysteem niet blind zijn voor de momenten dat begeleider en sporter elkaar minder formeel treffen, zoals in de juichstemming na een gewonnen wedstrijd, een peptalk in de kleedkamer, napraten in de kantine, kampioensfeest, etc. In de wijze van sanctioneren zal rekening moeten worden gehouden met de context waarbinnen het gedrag plaatsvindt alsmede met het verschil in zwaarte van bovengenoemde gedragingen. Zo is het te lang vasthouden van een hand van een andere zwaarte dan de geslachtsdelen aanraken, en weegt het omarmen na de wedstrijd waarin men kampioen wordt anders dan in de context van een verenigingsfeest. In alle gevallen echter is het de sporter die ervaart of het gedrag seksueel intimiderend is en zal ondanks het wat minder formele karakter van bepaalde situaties, de begeleider er rekening mee dienen te houden dat ook dán machtsverschillen een rol spelen en bijgevolg hij verantwoordelijk blijft voor het bewaken van grenzen zoals deze in de gedragscode zijn verwoord. Het mee laten wegen van de context bij het vaststellen van de sanctie is een verantwoordelijkheid van de klachtencommissie.

Aanrakingen die sporttechnisch niet noodzakelijk en functioneel zijn en die door de sporter als seksueel intimiderend worden ervaren, kunnen tot mediation leiden tussen begeleider en sporter in de gevallen dat het geen aanrakingen betroffen van geslachtsdelen en op voorwaarde dat beide partijen dit middel aanvaarden. Doel van mediation is herstel wederzijds vertrouwen en toezegging van begeleider de grenzen van de sporter te respecteren.

Wordt mediation als middel afgewezen, dan volgt een klachtenprocedure indien de klager daarom verzoekt.

Art. 6 gedragscode:

“De begeleider onthoudt zich van seksueel getinte verbale intimiteiten.”

Voorbeelden van deze vorm van seksuele intimidatie zijn:

- grove seksueel getinte opmerkingen, schuine moppen;
- grapjes over andermans seksleven;
- dubbelzinnige opmerkingen met verwijzing naar iemands seksuele leven of geaardheid;
- niet-functionele vragen over het seksleven van de sporter;
- ontboezemingen over eigen seksleven;

Voorafgaande aan de klachtenprocedure die tot sanctionering leidt, kan aan partijen in overweging worden gegeven middels mediation tot een vergelijk te komen.

Art. 7 gedragscode:

“De begeleider zal tijdens training(-stages), wedstrijden en reizen gereserveerd en met respect omgaan met de sporter en de ruimten waarin de sporter zich bevindt, zoals de kleedkamer of de hotelkamer.”

Gereserveerd en met respect omgaan houdt ten eerste in dat de begeleider de sporter niet onnodig claimt en isoleert van de omgang met andere sporters en begeleiders. Dit raakt ook aan het zich terughoudend opstellen ten aanzien van het privé-leven van de sporter, zoals beschreven in de uitwerking van artikel 2 gedragscode (zie hierboven). Voorbeelden van reserve en respect zijn:

- begeleider en sporter reizen bij voorkeur niet met z'n tweeën, maar met meerdere sporters of begeleiders;
- begeleider en sporter slapen niet op dezelfde kamer;
- de sporter wordt niet onnodig in een situatie gebracht waarin hij lang alleen moet zijn met de begeleider;
- waar mogelijk wisselt de begeleiding tussentijds, zodat niet langdurige één-op-één relaties ontstaan tussen begeleider en sporter;

Het overtreden van deze en gelijksoortige gedragsregels behoeven niet allemaal onderdeel te vormen van seksueel intimiderend gedrag, maar zijn daarentegen wel negatieve ontwikkelingen die het gevaar van het optreden van seksuele intimidatie vergroten. Zij behoren dan ook in dit sanctiesysteem te worden genoemd en te worden gesanctioneerd.

In mineure gevallen waarbij het om een poging-tot gaat, kan in plaats van een klachtprocedure mediation aan de partijen worden voorgesteld.

Gereserveerd en met respect omgaan houdt ten tweede in dat de sporter zich veilig kan voelen in de ruimtes waar hij zich begeeft, zijn privacy gewaarborgd is en sociale controle niet is uitgesloten. Vanuit de positie van de begeleider betekent dit onder andere:

-dat hij niet onaangekondigd en zonder toestemming van de sporter de hotelkamer of kleedkamer betreedt waarin zich de sporter bevindt;

-dat hij niet situaties creëert waarin hij alleen in een afgesloten ruimte is met de sporter, tenzij dat sporttechnisch niet anders kan;

-dat hij zich niet onnodig ophoudt in kleedkamers waar zich sportdeelnemers bevinden, zoals tijdens douchen en omkleden (dus ook niet samen douchen of kleedkamer delen);

-dat hij niet middels welke gegevensdrager dan ook opnames maakt en/of verspreidt van activiteiten van de sporter die een privé karakter hebben, zoals douchen, omkleden, toiletbezoek;

In mineure gevallen van een eenmalig incident (zoals onaangekondigd kleedkamer binnenkomen) kan in plaats van een klachtprocedure mediation aan partijen worden voorgesteld.

Art. 8 gedragscode:

“De begeleider heeft de plicht de sporter te beschermen tegen schade en (machts)misbruik als gevolg van seksuele intimidatie. Daar waar bekend of geregeld is wie de belangen van de (jeugdige) sporter behartigt, is de begeleider verplicht met deze personen of instanties samen te werken opdat zij hun werk goed kunnen doen.”

Het beschermen van de sporter is reeds aan de orde gekomen bij de behandeling van art.1 van de gedragscode, waaronder ook de bescherming tegen (de gevolgen van) seksuele intimidatie wordt begrepen. Artikel 8 geeft expliciet de legitimering voor deze vorm van bescherming en het sanctioneren van overtredingen ertegen.

De verplichting tot samenwerken ter behartiging van de belangen van de sporter, begint met het vereiste dat de begeleider melding doet bij het bevoegd gezag van incidenten die vallen onder seksuele intimidatie. Voorts wordt van de begeleider verwacht mee te werken aan klachtenprocedures en de tenuitvoerlegging van uitspraken op basis van klachtenprocedures.

Het niet melden of niet samenwerken zoals hierboven bedoeld, doet ernstig afbreuk aan het in stand houden van een veilige sportomgeving.

Art. 9 gedragscode:

“De begeleider zal de sporter geen (im)materiële vergoedingen geven met de kennelijke bedoeling tegenprestaties te vragen. Ook de begeleider aanvaardt geen financiële beloning of geschenken van de sporter die in onevenredige verhouding staan met de gebruikelijke dan wel afgesproken honorering.”

Art. 10 gedragscode:

“De begeleider zal er actief op toezien dat deze regels door iedereen die betrokken is bij de sporter worden nageleefd. Indien hij gedrag signaleert dat niet in overeenstemming is met deze regels zal hij de betreffende persoon daarop aanspreken.”

Dit artikel is in een andere formulering terug te vinden in de bedoeling van artikel 1 van de gedragscode: het actief voorkomen of stoppen van enige vorm van fysiek of sociaal schadelijk gedrag, waaronder alle vormen van seksuele intimidatie, daarmee bijdragend aan een veilige sportomgeving. Artikel 10 stelt voorts dat de begeleider degene aanspreekt die de regels van de gedragscode (of WvSr.) niet naleeft. Dit aanspreken moet niet alleen letterlijk worden opgevat, maar ook de vorm aannemen van een officiële klacht bij de bevoegde klachtencommissie.

Art. 11 gedragscode:

“In die gevallen waarin de gedragsregels niet (direct) voorzien, ligt het binnen de verantwoordelijkheid van de begeleider in de geest hiervan te handelen.”

De begeleider is verantwoordelijk voor het (doen) naleven van deze gedragsregels. In de gevallen dat er gedragingen zijn die weliswaar niet met name zijn genoemd, maar kennelijk in strijd zijn met het streven en in stand houden van een veilige sportomgeving, berust bij de begeleider onverminderd de verplichting tot ingrijpen. Artikel 11 van de gedragscode beschrijft niet alleen de verplichting daartoe, maar geeft de begeleider ook de steun om in gevallen waarin concrete regels ontbreken, maar hij naar eigen oordeel getuige is of hoort van gedrag dat in strijd is met de gedragscode of WvSr., in te grijpen.

Noot:

Onder begeleider wordt een ieder begrepen die in hiërarchische verhouding tot de sporter staat of over hem een vorm van macht uitoefent vanwege positie, taken, status of leeftijd.

Bijlage 3: De sancties opgenomen in het sanctiesysteem en die ter beschikking staan van het klachtrecht.

- Waarschuwing
- Berisping
- Onthouden van rechten
- Schorsing
- Ontheffing van taken
- Royement/ontzegging uit het lidmaatschap/ontslag

Met uitzondering van een waarschuwing en een berisping, zijn bovengenoemde sancties aanleiding om persoonsgegevens van betrokkene voor de duur van de sanctieperiode op te nemen in het registratiesysteem.